

TREMTINUS

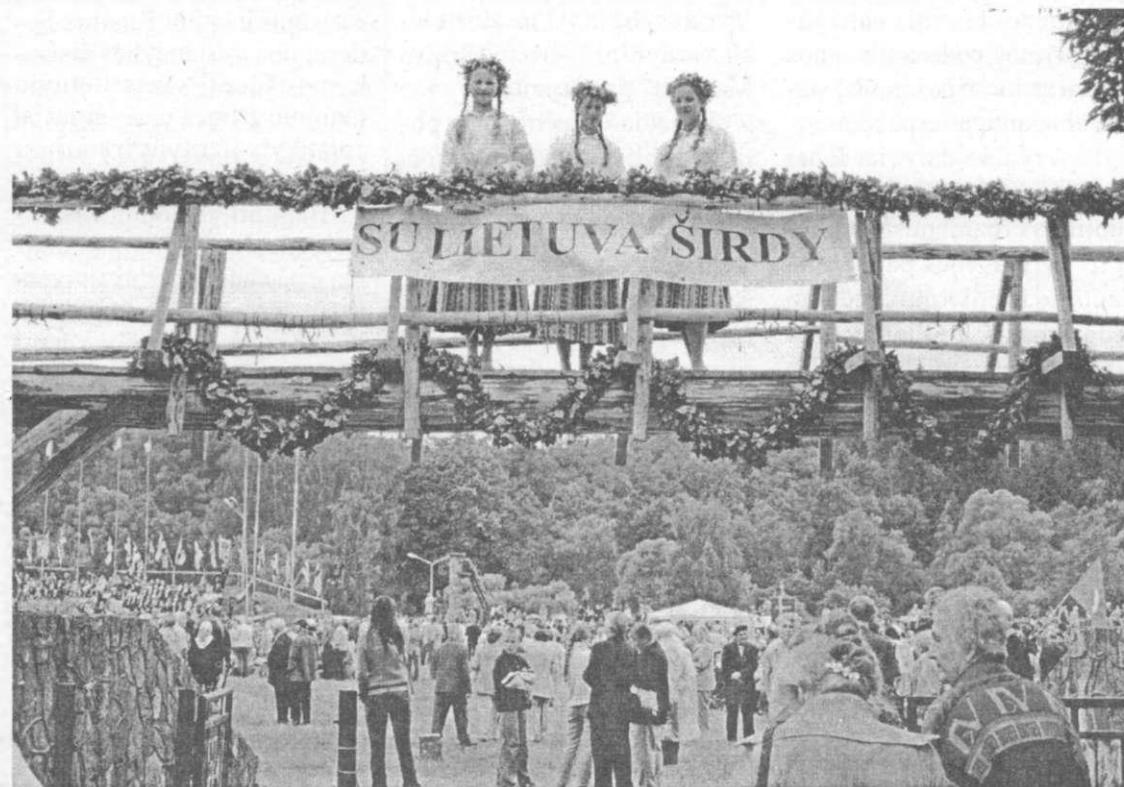
LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

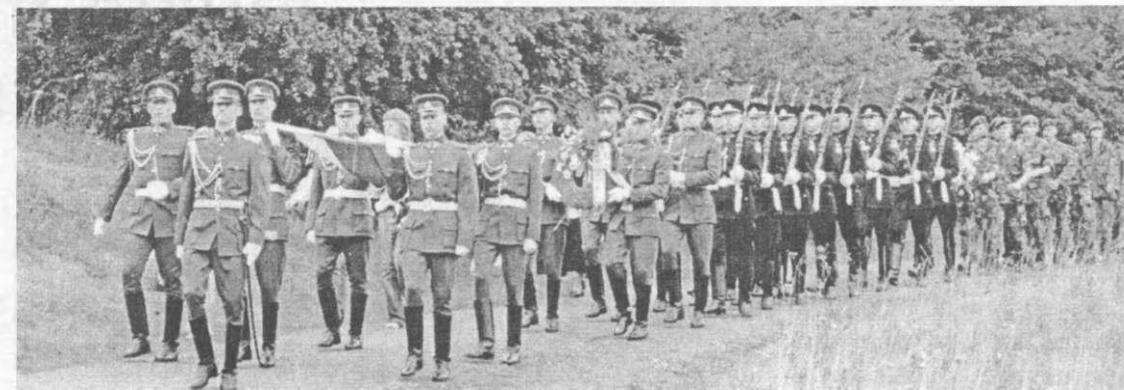
2006 m. rugpjūčio 10 d.

Nr. 31 (716)

Rugpjūčio 5-ąją, grojant LK Karinių oro pajėgų orkestru, žyguojant Garbės kuopos kariams ir Lietuvos jauniesiems šauliams, nenutrūkstanti keliatūkstantinė gyvoji upė leidosi į Dubysos slėnį. Ariogalos bažnyčioje su Kauno arkivyskupu metropolitu Sigitu Tamkevičiumi ir parapijos dvasios vadovais pasimeldę už Tėvynę, nešini organizacijų vėliavomis Lietuvos laisvės kovotojai, buvę tremtiniai ir politiniai kaliniai su šeimomis – vaikais ir vaikaičiais jau šesioliktajį kartą susirinko pabūti drauge su kovos bendražygiais, susitikti likimo brolius ir seseris. „Su Lietuva širdy“ – šiųmetinio saskrydžio, skirto 65-osioms trėmimo metinėms atminti, šūkis pasitiko kiekvieną ižengiantį į šventiškai papuoštą slėnį. Besiypsantys Ariogalos vidurinės mokyklos moksleiviai pasveikino apibердами gėlių žiedlapiais pasveikino Ariogalos vidurinės mokyklos moksleivės

Nusileidusiuosius į Dubysos slėnį apibердamos gėlių žiedlapiais pasveikino Ariogalos vidurinės mokyklos moksleivės

Nešdami Lietuvos valstybinę vėliavą eiseną į Dubysos slėnį pradėjo Garbės kuopos kariai

Stovi LLKS štabo viršininkas dim. mjr. V. Balsys, sėdi pirmoje eilėje iš kairės: Tauro apyg. partizanas J. Armonaitis, Latvijos partizanų sąjungos vadas dim. kpt. S. Ojarsas, LLKS prezidiumo pirm. dim. plk. J. Čeponis, LPKTS pirm. A. Lukša, Kęstučio apyg. partizanas L. Laurinskas, europarlamentaras prof. V. Landsbergis

Numeryje
skaitykite:

2 Grėsmes, kurios padidintų valstybės ir Vyriausybės nestabilumą, įmanoma nugalėti tik tariantis ir priimant konstruktyvius sprendimus

5 Pageltusiose nuotraukose įamžinti gyvenimo Sibire vaizdai budina jaunystės prisiminimus

6 Grupė Lietuvos laisvės kovos sajūdžio vadų viešėdami Rygoje pagerbė Latvijos partizanus

bių atstovams, LK karininkams, jaunimo organizacijų nariams, susirinkusiems prisiminti valstybės istoriją ir pasidalinti rūpesčiu dėl Lietuvos dabarties ir ateities per davė LR Prezidentas Valdas Adamkus. „Jūsų bendruomenei Lietuvos laisvė, patirti kankinių niekuomet netaps tik istorija, Jums tai – išgyventa realybė, verčianti krūptelėti dėl vykdyto genocido. Tačiau tuomet virš mirčių ir praradimų nusvito vertybės, kurias Lietuva apgynė ir išsaugojo šioms dienoms ir ateičiai. Okupantų pralietas kraujas suvienijo lietuvių tautą ir sutvirtino solidarumo jausmą – mes visi, nors ir engti, esame Lietuvos valstybė. Krūvinojo tvano tragedija išbandė daugelį tautų, tarp jų ir mūsų žmones, jų ištikimybę Tėvynėi ir laisvei. Tai vertybės, atvedusios daugelį engtų tautų į sieki gyventi laisvai ir demokratiškai. Tos vertybės atvedė mus į Kovo 11-ąją. Ne turime teisės to pamiršti. Šią atminimą privalome skieptyti jaujai kartai. Birželio 14-ąją sveikinu jaunimą, savo akimis norintį pamatyti tévų ir protévių kančių vietas, jų sieki gilintis į skaudžią Tėvynės istoriją. Deja, toks lietuvių jaunosios kartos siekis kažkam pasirodė pavojingas. Kas tai? Gal baimė, kad savo akimis pamatytos tévų kančių vietas Lietuvos jau nuomenės širdyse sudaigins istorinės tiesos grūdą?

(keliamas į 4 psl.)

Lietuvos tremtinių, politinių kalinių ir Laisvės kovų dalyvių sąskrydžio "Su Lietuva širdy" priimti dokumentai

Dėl tautinio patriotinio ugdymo Rezoliucija

Lietuvos partizanai, buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai mano, kad jie ne iki galo atlikę savo pareigą tautai ir Tėvynėi, jei pagal jėgas ir išgales nedirbtų Laisvės kovų istorijos, kalėjimuose ir tremtyje patirto smurto ir kankinimų atminimo jamzinimo darbų.

Nuo pat Lietuvos Sąjūdžio veiklos pradžios perlaidojame čekistų išniekintus partizanų palaikus, statome jiems paminklus, steigiamo muziejus, leidžiame prisiminimų knygas. Daugelis iš mūsų dalyvauja mokyklų rengiamose Laisvės kovų istorijos pamokose. Istorijos mokytojams organizuojame konferencijas – seminarus šio-

mis temomis. Stengiamės diegti jaunajai kartai idealus, dėl kurių kovojo Lietuvos sa- vanoriai ir partizanai.

Visi šie darbai yra tikrasis mokslivios, jaunimo ir visos visuomenės tautinis patriotinis ugdymas, padedantis tautos dvasiai atsitiesti po ilgos ir žiaurios okupantų priespaudos.

Sąskrydžio dalyviai labai gerai vertina Lietuvos Respublikos Prezidento inicijuotą ir Vyriausybės patvirtintą Tautinio ir pilietinio ugdymo programą, suteikiančią tokiam ugdymui teisinį pagrindą ir materialinę paramą ir prašo Vyriausybė buvusių politinių kalinių ir tremtiniių visuo-

menines organizacijas (asociacijas) įrašyti į programą vykdancių įstaigų ir organizacijų sąrašą bei materialiai remti visuomenei naudingus mūsų darbus ir renginius; prašo Vyriausybę 2007 m. skirti lėšų vaidybinio filmo "Sibiro Madona" pastatymui;

Kviečia visas buvusių politinių kalinių ir tremtiniių organizacijas aktyviai dalyvauoti tautinio patriotinio ir pilietinio ugdymo programose. Visas savo jėgas ir sugebėjimus turime skirti tauriam ir labai prasmingam darbui – jaunimo ugdymui tautinių ir krikščioniškųjų vertybų pagrindu.

Dėl buvusių politinių kalinių ir tremtiniių socialinių garantijų

Kreipimasis į Vyriausybę

Šiemet minime 65 metų sukaktį, kai 1941 m. birželio 14–18 d. sovietų okupantai ir jų kolaborantai Lietuvoje pradėjo masiškai tremti į Sibirą nekaltus žmones. Vėliau sekė dar keli masiniai žmonių trėmimai. Iš viso per sovietų okupacijos laikotarpį ištremta per 130 tūkst. žmonių, areštuota ir įkalinta apie 250 tūkst., pasipriešinimo kovoje žuvo apie 30 tūkst. partizanų ir jų rėmėjų. Trečdalį ištremtų į Tėvynę negrįžo, mirė Sibire nu nepakeliamai atšiauraus klimato, bado ir sunkaus vergiško darbo.

Dėl to, kad iki šiol nespren- džiamas okupacijos žalos atlyginimo klausimas, dauguma

į Tėvynę sugrįžusių politinių kalinių ir tremtiniių gyvena nuolatiname nepritekliuje, kankinami Sibire išgytų išsinejusių ligų ir sužalojimų. Paskutiniai metais itin pa- brango sveikatos apsaugos paslaugos bei vaistai, labai pa- blogėjo paslaugų pasiekiamumas. Ypač ilgai tenka laukti planinių sanarių keitimo ope- racijų.

Sąskrydžio dalyviai kreipiasi į Lietuvos Respublikos Vyriausybę, ragindami nustatyti tvarką, kad sergantys buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai nors kartą per metus ga- lėtų nemokamai gydytis sanatorijoje ar rehabilitacijos centre, o sulaukusiesiems 70

metų amžiaus kompensuoja- mujų vaistų ir visuomeninio transporto bilietų kaina būtų kompensuojama ne mažiau kaip 75 procentus.

Lietuvos Vyriausybė pri- valo susitarti su Rusijos Federacija dėl tremtiniių kapų tvar- kymo Sibire, taip pat dėl pen- sių už Rusijos įmonėse dirb- tą laikotarpį mokėjimo buvu- siems tremtiniams ir politi- niams kaliniams. Taip pat pri- valo pasiekti, kad Rusija at- naujintų dirbusiesiems Rusijos įmonėse prieš keletą metų nutrauktą kompensaciją už sužalotą sveikatą mokėjimą. Nes visos lietuvių rankomis tremtyje ir lageriuose sukurtos gėrybės liko Rusijai.

Dėl archyvų atvėrimo

Rezoliucija

archyvo dokumentai ir tei- smai įslaptins bendradarbia- vimu su KGB įtariamų as- menų bylas, nebus tikro su- sitaikymo su praeitimis ir ne- sibaigs politiniai skandalai. Šią realybę suprasdamos Vi- durio ir Rytų Europos vals- tybės viena po kitos atveria komu- liestinių režimų slaptųjų tarnybų bylų archyvus ir nelaiko jų valstybės saugo- ma paslaptimi.

Vokiečiai visiškai atvėrė holokausto archyvus. Lenkai neseniai atvėrė komunistinio režimo slaptosios tarnybos archyvus. Rumunai tą patį pada-

rē pernai. Slovakai, estai, lat- viai, čekai skelbia slaptųjų agentų pavardes. Tik Lietuvos archyvus saugoti įpareigoti asmenys, įtariami buvę agen- tais, nieko prie dokumentų ne- prileidžia.

Reikalaujame, kad Seimas nedelsiant priimtu Archyvų įstatymo pataisas dėl archyvų atvėrimo, o Vyriausybė nustatyti tokią archyvų dokumentų naudojimo tvarką, kad ne tik universitetų ir mokslo institutų darbuotojai, bet visi tyrinėtojai galėtų susipažinti su juos dominančiais dokumentais.

Dėl teisės lankytinių tremtiniių kapus Rusijoje Rezoliucija

Mes, Laisvės kovos dalyviai, buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai, susirinkę į sąskrydį "Su Lietuva širdy" apgailėstaujame ir reiškiamame didelį susirūpinimą dėl Rusijos Federacijos vyriausybės atsi- kymo išduoti vizas lietuvių jaunimo grupei, pasirengusiai aplankyti lietuvių tremtiniių kapines Krasnojarsko krašte.

Bet kuri visuomenė skatina jaunosis kartos nusiteiki- mą ir pastangas gerbti tévę, senelių, prosenelių atminimą. Niekada ir niekur nebuvo draudžiama lankytai ir prižiūrėti kapus. Todėl visiškai nesuprantamas toks Rusijos Federacijos valdžios poelgis. Viliamės, kad tai tik nesusipratimas.

Okupacijos ir bolševikinių represijų dešimtmečiais tūkstančiai mūsų tévynainių buvo ištremti, ejo gulagų keliai. Daugelio jų kaulai liko amžinai ilsėtis Sibiro žemėje, o jų

kapai sunyko arba buvo sunai- kinti. Tačiau dar yra išlikusių, paženklintų lietuviškais kryžiais kapų. Dabar vaikaičiai ar provaičiai trokšta juos aplankytai ir nori pamatyti tremties aplinką. Argi tai smerktina?

Kreipiamės į Rusijos Federacijos vadovybę, tikėdamiesi supratimo ir teisingo sprendimo.

Kreipiamės į Rusijos vi- suomenę, visuomenines orga- nizacijas ir prašome supratimo bei paramos.

Kreipiamės į pasaulio de- mokratinių šalių visuomenę ir prašome supratimo bei užtarimo.

Reikalaujame, kad Lietu- vos Vyriausybė ryžtingai ir nuosekliai gintų teisę aplankytai lietuvių tremtiniių ir politinių kalinių kapus Rusijoje.

Leiskite prisiminti mūsų tautos kančią ir sukalbėti mal- dą prie kapų!

Kokios grėsmės laukia mažumos Vyriausybės?

Turime beprecedentų atvejį, kai Gedimino Kirkilo mažumos Vyriausybės programą valstybiškai mąstydamas ir ne- turėdama kitos išeities parėmė opozicinę Tėvynės sąjungą. Pradžioje frakcija nusprendė netrukdyti ir visai nebalsuoti. Plenariname Seimo posėdyje socialliberalai staiga pareiškė, kad balsuos "prieš". Tai suvie- nodino balsų santykį ir iškilo reali grėsmė, kad antrą kartą nebus pritarta Vyriausybės programai. Tuo atveju politinė krizė būtų užsitęsus, neabejotinai ja būtų pasinaudoju- si Darbo partija. Todėl Tėvynės sąjunga delegavo tris frak- cijos narius balsuoti "už". To pakako, kad būtų suformuota mažumos Vyriausybė.

Ar ji išliks iki Seimo kadencijos pabaigos, priklausys nuo premjero diplomatinės su- gebėjimų, ypač – ar vyks nuolatinis konstruktivus dialogas tarp kairiosios (valdančiosios) ir dešiniosios ("Proveržio") koalicijų, kurių sutartis tebe- galioja. Seime susiformavo gausi, neprityrusi, bet labai ambicinga politinė mišrainė, kurioje vyrauja nevalstybininkų politinės pretenzijos.

Netenka abejoti, kad Vyriausybės darbui bus paskleista daugybė trukdžių, kils įvairūs skandalai. Taigi brandžiausiu Lietuvos partijų – so-

cialdemokratų ir Tėvynės są- jungos – pradėtas dialogas rodo politinės kultūros kilimo ženklus, yra naudingas ir laiku. Jis padėtų atsinaujinti pa- cių partijų identitetui, programoms ir net struktūroms.

Yra keliос grėsmės, kurios padidintų nestabilumą valstybėje ir net priverstų mažumos Vyriausybę atsistatydinti: nuolatiniai Seimo ir Vyriausybės valdančiosios mažumos pasiūlymų priėmimo trukdžiai ir blokavimas (artimiausiai būtų 2007 m. biudžeto priėmimas, savivaldybių rinkimai, Vyriausybės 100 dienų darbo įvertinimas, ES investicijų skirstymas), nepasitikėjimo pa- vieniais Vyriausybės nariais ar visu kabinetu inicijavimas.

Šias grėsmes būtų įmanoma nugalėti tik tariantis ir pri- imant konstruktivius sprendimus kartu su "Proveržio" koalicija. Jei Naujoji sąjunga laukytų pirminio susitarimo, tai valdančioji mažuma (55 parlamentarai) gautų 46 "Proveržio" opozicinės koalicijos partnerių paramą, jeigu ne- silaikytų – 37. Dabartinė neu- tralė Naujosios sąjungos pozicija silpnina A. Kubiliaus vadovaujamą opoziciją, kuri, ne- turėdama 44 parlamentarų balsų, gali netekti opozicijos lyderiavimo teisės.

(keliamas į 3 psl.)

Kokios grėsmės laukia mažumos Vyriausybės?

(atkelta iš 2 psl.)

Dėl šios teisės rudenį užvirs arši kova tarp kelių opozicijos grupių ("Proveržio" koalicijos iš vienos pusės ir, greičiausiai, Darbo partijos bei "Tvarkos ir teisingumo" – iš kitos). Tai apsunkintų valdančiosios mažumos funkciniam ir sprendimų priėmimam, juo labiau kad Naujoji sąjunga, būdama laukimo pozicijoje, yra neprognozuojama.

Dabarties politinės realybės vaizdas yra nekoks. Apskritių administracija, vice-ministrai, patarėjai parenkami iš "savų vaikinų" ir draugų rato. Žiniasklaida jau skelbė, kad dalis jų yra abejotinos reputacijos. Kyla abejonių, ar suformavus vienpartines ministro ir viceministro komandas nebus pažeistas koalicijos partijų lygiateisiškumo principas. Be to, atskira ministrija gali tapti vienos partijos įkaite. Iš 14 ministru kabineito narių mažiausiai penkių veikla jau dabar galėtų būti nagrinėjama dėl galimos buvusių ar galimų esamų viešųjų ryšių ir etikos pažeidimų, net profesinės kompetencijos stokos. Reikia pritarti A. Lėkai, kad "kadriniai reikaliukai tvarkomi lyg specialiai bandant prisūkti opozicijos ir visuomenės protestus, o gal net nepasitikėjimą Vyriausybės nariais". Visuomenė kol kas mandagiai tyli, laukdama konkrečių Vyriausybės judesių pirmųjų 100 dienų laikotarpiu.

Sunku patiketi, kad diplomatinis premjero protas viso to nejaučia ir negirdi. Jau laikas sureaguoti. Juk reikia pradėti įgyvendinti pagal susitarimą opozicijai duotus pažadus dėl Vyriausybės programos papildymo, Vyriausybę kontroliuojančią instituciją, o gal ir kai kurių komitetų Seime per davimo opozicijai. Reikia suformuoti "Saulėlydžio" komisiją kovai su biurokratiu ir korupciniu valstybės aparatu. Reikia pasuktį pozityvios pertvarkos ir atsinaujinimo keliu. Neinant juo laukia skandalai, Vyriausybės krize ir galima jos griūtis. Na, o kas toliau? Naujos koalicijos, ar šios politinės kovos, priešlaikiniai Seimo rinkimai. Ar nuo to Lietuvai bus geriau?

Prof. Arimantas DUMČIUS

Kai nuo apsiskandalijusių "darbiečių" ir Maskvoje paslėpusio jų vado atsiskyrė grupėlė apsukruolių ir pasiskelbė "piliečiais – demokratais", jų vadas Seimo pirmininkas V. Muntianas iš visų tribūnų trimitavo, kad visi atsiskyrėliai skaidrūs kaip krištolas, kompetentingi, pasirengę kryžiumi gulti dėl Lietuvos žmonių gerovės ir laimės. Žodžiu, vos ne angelai. Bet pasirodo, tarp tų "angelų" "esama ir nuodėmingų". Vienas toks – Pranciškus Jurgutis, vadovaujantis "Klaipėdos hidrotehnikai". Paaiškėjo, kad šis "pilielininkas" vadovauja ne tik minėtai bendrovėi, bet ir prieš keletą metų Pskove į kurto Kremliaus finansuojamo ir asmeniškai Rusijos prezidento V. Putino globojamo "tarptautinio" fondo "Euroregionas Livonija-Baltija" padalinui Lietuvoje.

Bet grįžkime prie "pilielininko" Prancišaus Jurgučio. Kai žiniasklaida paskelbė medžiagą apie priešišką Lietuvos valstybei fondo "Euroregionas Livonija-Baltija" veiklą, "piliečių-demokratų" vadas, Seimo pirmininkas pakliuva į

kuotos Penktosios kolonus, vykdančios kenkėjiską veiklą kaimyninėse valstybėse ir, atėjus tinkamam momentui, turinčios imtis atvirų veiksmyų. Tokių "fondų" buvo į valias priesteigta Baltijos valstybėse ir prieškario laikotarpiu. Vienas jų – "Draugija Sovietų sajungos kultūrai pažinti". Lietuvos "pažangieji" "intelligentai" "smetoninės cenzūros" salygomis leido netgi savo žurnalus. Vienas jų – "Literatūra" skelbė tuometinio Sovietų sajungos ambasados Kaune svečio, būsimomo Stalino "saulės nešejo" P. Cvirkos ir kitų "kultūros gynėjų", to meto spaudos pavadinčių kultūrbolševikais, straipsnius, kuriuose buvo šlovinamas puikus ir laisvas gyvenimas stalininėje imperijoje.

Bet grįžkime prie "pilielininko" Prancišaus Jurgučio. Kai žiniasklaida paskelbė medžiagą apie priešišką Lietuvos valstybei fondo "Euroregionas Livonija-Baltija" veiklą, "piliečių-demokratų" vadas, Seimo pirmininkas pakliuva į

gana nepatogią padėtį. Teko kreiptis į Valstybės saugumo departamentą, kad šis patvirtintų ar paneigtų informaciją apie šio Kremliaus fondo veiklą Lietuvoje. Matyt, buvo tikėtasi įprastinio atsakymo, skelbiančio, kad nieko įtartina nepastebėta. Deja, ši kartą atsitiko kitaip. Nors Saugumo departamento atsakymo V. Muntianui tekstas nebuvu paskelbtas, tačiau klausėjas kukliai pripažino, kad fondas ir jo veikla prieštarauja Lietuvos programiniams tikslams. Todėl V. Muntianas ir pareiškė išskiviesią draugą Pranciškų pokalbio ir pasiūlysią jam pasirinkti: arba vadovauti fondui, arba likti partijos nariu. Kaip įprasta, P. Jurgutis pranešė staiga susirges. Šią savaitę P. Jurgutis pareiškė sustabdąs fondo veiklą.

Šioje istorijoje nejučiomis iškyla klausimas: jeigu jau Valstybės saugumo departamentas pripažista, kad fondas "Euroregionas Livonija-Baltija" vykdė priešišką valstybei

veiklą, tai kodėl griežtai nepareikalaujama jį uždaryti. O gal patikėta Kremliaus pasaikaitėmis, kad fondas tiktais "aktyvina" Karaliaučiaus srities, Baltijos šalių, Baltarusijos, Ukrainos verslo ryšius ir kultūrinį bendradarbiavimą...

Apskritai "pilielininku" būti labai apsimoka. Štai žiniasklaida pranešė, kaip neįtikėtinai pasiekė vienam pensininkui, sovietinės milicijos veteranui. Nesėjo jis pareiškti, kad nusibodo dykinėti ir labai pasiilgęs aktyvios veiklos, kai bemat gavo dosniai apmokamą valdišką kėdę. Milicijos veterans tiesiog žaibiškai buvo paskirtas Mariampolės apskrities viršininko pavaduotoju. Tam reikėjo visai nedaug – dienią prieš paskyrimą į ši prestižinį, neribotas galimybes su teikiantį postą, parašyti pareiškimą įstoti į "Pilielinės demokratijos" partiją. Pasirodo, dabar visas duris atveria ne tik SSKP, LKP, LDDP, bet "pilielininkų" partijos bilietais. Štai kaip viskas paprasta!

"Oranžinius" pakeitė "mėlynieji"

Ukrainos preidentas Viktoras Juščenka po ilgų derybų, apmąstymų ir dvejonių šalies vykdomosios valdžios vairą perdavė buvusiam priešininkui "oranžinės" revoliucijos metu Viktorui Janukovičiui. Pastarasis vadinas ne tik Rusijos statyiniu, bet ir stambiųjų pramonininkų ir oligarchų Donecko klano atstovu. Iš eismės Ukraine be krauso praliejimo įvyko valstybinis perversmas ir valdžia faktiškai atsidūrė "mėlynųjų" rankose. Nežinia, kodėl V. Janukovičiaus šalininkai savo simboliu pasirinko mėlyną spalvą – juk jiems labiau tinka raudona, nes V. Janukovičiaus Regionų

partija susibūrė į koaliciją su komunistais ir socialistais. Pastarųjų lyderis Oleksandras Morozas užtokią išdavystėbemat gaudo Ukrainianos Aukščiausiosios Rados pirmininko postą.

Vadinamajam Donecko oligarchų klanui vadovauja didžiausias ir įtakingiausias Ukrainianos oligarchas, kaukaziečių kilmės Rinatas Achmetovas, kuris, pasakojama, ką atidarinėdavo buvusio Ukrainianos prezidento Leonido Kučmos ir 2002–2004 m. buvusio Ukrainianos ministro pirmininko V. Janukovičiaus kabinetų duris. R. Achmetovas turi už ką pykti ant Ukrainianos prezidento V. Juščenkos, nes po "oranžinės" revoliucijos pergalės buvo nacionalizuotas Ukrainianos metalurgijos gigantas – metalurgijos kombinatas "Krivorožstal", kurį V. Janu-

kovičiu būnant premjeru vos už 800 mln. dolerių buvo įsigijęs R. Achmetovas kartu su buvusio Ukrainianos prezidento L. Kučmos žentu Viktoru Pinčuku. Vėliau per pakartotinį privatizavimą "Krivorožstal" kombinatas buvo parduotas už 4,8 mlrd. dolerių... Suprantama, Donecko klanas negalėjo atleisti V. Juščenkai už tokius dalykus. Be to, V. Janukovičiu vėl tapus premjeru Ukrainianos spaudoje pasirodė nedviprasmiškų įspėjimų, kad visus reikalus naujojoje Ukrainianos vyriausybėje tvarkys ne premjeras, o R. Achmetovas.

Tiesa, dokumente, pasirašytame prezidento V. Juščenkos ir naujojo premjero V. Janukovičiaus, teigiama, jog Ukraine vis labiau sieks narystės ES ir Pasaulio prekybos organizacijoje. Bet dėl narystės NATO neapibrėžtoje ateityje bus surengtas referendumas. Rusijos žiniasklaida džiūgauja, kad minėtoje deklaracijoje netik laidojamas Ukrainianos siekis tapti NATO nare, bet ir nė žodžiu neužsimenama apie tai, kad valstybinė kalba Ukrainianoje būtų tik ukrainiečių kalba. Taigi netrukus rusų kalba gali būti paskelbta antraja Ukrainianos valstybine kalba, kaip reikalauja V. Janukovičiaus rėmėjai ir surusėję Rytų Ukrainianos gyventojai. Juk Rusijos ir prorusiškoji Ukrainianos žiniasklaida po "oranžinės" revoliucijos pergalės buvo nacionalizuotas Ukrainianos metalurgijos gigantas – metalurgijos kombinatas "Krivorožstal", kurį V. Janu-

neregėtą triukšmą, jog per pusantrų metų "nacionalistai" uždarė 650 rusiškų mokyklų. Vadinamųjų rusakalbių reikalavimai įteisinti rusų kalbą antrajā valstybine kalba neapsiriboją vien tik protestais. Vietinės prorusiškų Rytų Ukrainianos regionų valdžios sprendimų rusų kalba, kaip lygiavertė ukrainiečių, įvesta Donecko, Lugansko, Nikolajevu ir Charkovo srityse, taip pat Dnepropetrovsko, Donecko, Lugansko, Nikolajevu ir Sevastopolio miestuose. Be to, ir pats V. Janukovičius silpnai kalba ukrainietiškai.

Prorusiškasis naujas premjeras savo daugumą padavino Antikrizine koalicija. Net nesulaukęs, kada oficialiai bus patvirtintas premjeras, jis sudarė vyriausybę, kurioje pagrindinėms ministerijoms vadovaus vadinamieji "Donbaso karaliai", o parlamento komitetams – stambūs verslininkai ir bankininkai. Tiesa, prezidentui V. Juščenkai vyko išsiderėti, kad Užsienio reikalų ir Gynybos ministerijų vadovų postai būtų paliktai provakarietiskos prezidentinės partijos "Mūsų Ukraina" atstovams. Bet kas gali garantuoti, kad V. Janukovičius ir perbėgėlis socialistas O. Morozas laikysis duoto žodžio. Antra vertus, dviem partijos "Mūsų Ukraina" ministrams nieko nepavyks pasiekti ir, jei laikysis vakarietiskos orientacijos, anksčiau ar vėliau jie

Ivykiai, komentarai

"Valstybininkai"

veiklą, tai kodėl griežtai nepareikalaujama jį uždaryti. O gal patikėta Kremliaus pasaikaitėmis, kad fondas tiktais "aktyvina" Karaliaučiaus srities, Baltijos šalių, Baltarusijos, Ukrainos verslo ryšius ir kultūrinį bendradarbiavimą...

Apskritai "pilielininku" būti labai apsimoka. Štai žiniasklaida pranešė, kaip neįtikėtinai pasiekė vienam pensininkui, sovietinės milicijos veteranui. Nesėjo jis pareiškti, kad nusibodo dykinėti ir labai pasiilgęs aktyvios veiklos, kai bemat gavo dosniai apmokamą valdišką kėdę. Milicijos veterans tiesiog žaibiškai buvo paskirtas Mariampolės apskrities viršininko pavaduotoju. Tam reikėjo visai nedaug – dieňą prieš paskyrimą į ši prestižinį, neribotas galimybes su teikiantį postą, parašyti pareiškimą įstoti į "Pilielinės demokratijos" partiją. Pasirodo, dabar visas duris atveria ne tik SSKP, LKP, LDDP, bet "pilielininkų" partijos bilietais. Štai kaip viskas paprasta!

Šioje istorijoje nejučiomis iškyla klausimas: jeigu jau Valstybės saugumo departamentas pripažista, kad fondas "Euroregionas Livonija-Baltija" vykdė priešišką valstybei

bus priversti atsistatydinti. Dėl prorusiškos valdžios Ukraine revanšo kaltos ne tik Maskvos intrigos, bet ir Vakarai. Konkrečiai, Europos Sajunga, taip ir nesuteikusi Ukrainianai jokios konkretios suartėjimo su Europa programos. Todėl nieko stebėtino, kad prorusiškoji Regionų partija pučia pergalės trimatus.

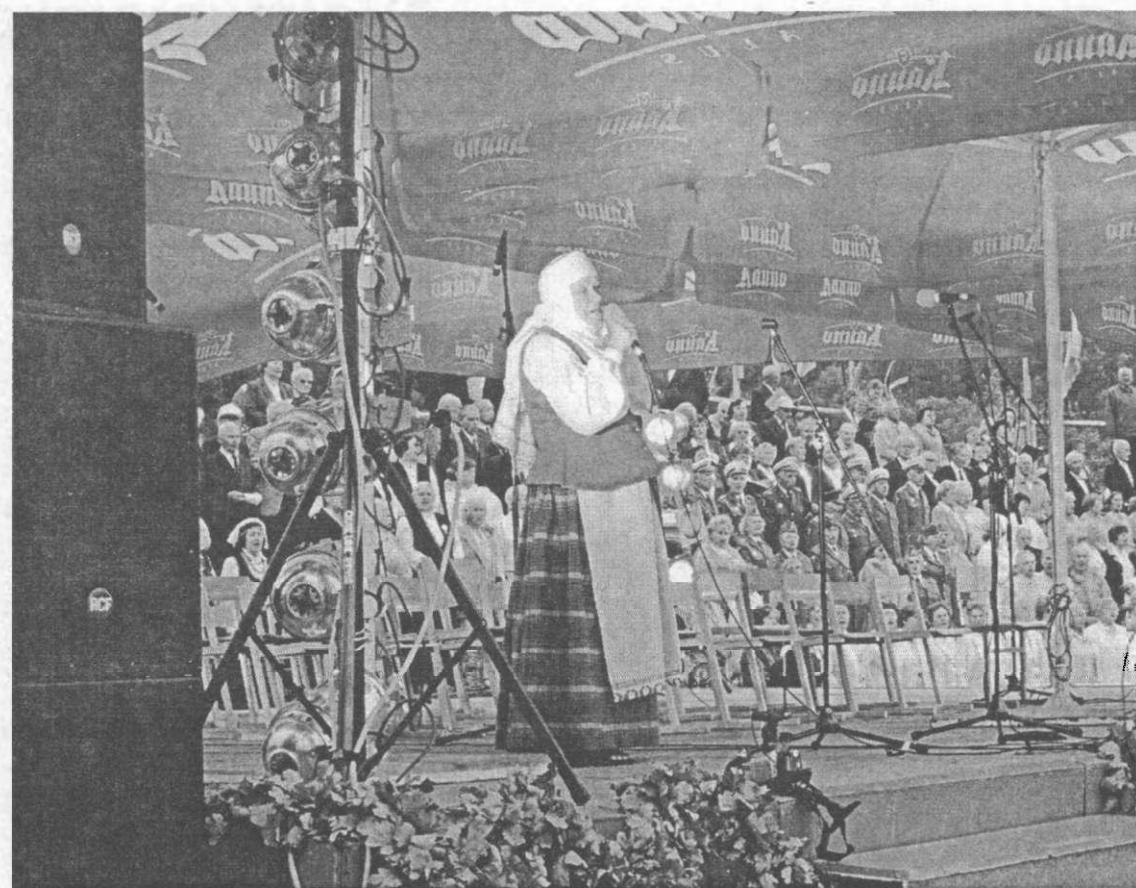
Kaip įvykiai Ukraine revanšo klostysis toliau, niekas nesii-ma prognozuoti. Dauguma "oranžinės" revoliucijos šalininkų dabar visas viltis deda į ambicingają Juliją Tymošenko, pareiškusią, kad visomis išgalėmis neleis Ukrainianai tapti panašia į Baltarusiją. Kaip bėvertintume atkakliajają Juliją, ji išties rimta ir labai gudri politikė. Aišku, kova nebus lengva. Tuo labiau kad V. Janukovičius, pasinaudodamas Donecko ir Donbaso oligarchų milijonais, gali be didelio vargo papirkti keliasdešimt parlamento deputatų ir sudaryti parlamentinę daugumą, kuri priimtų sprendimą rinkti šalies prezidentą ne visuotiniuose rinkimuose, o parlamante. Arba – panaikinti prezidento instituciją. Prorusiškų jėgų pergalė suteikė labai didelių vilčių Rusijos imperininkams, kurie visais balsais ēmė šaukti, kad jau ne už kalnų didžiosios slavų valstybės, į kuriai be Rusijos ir Baltarusijos įsilietu ir Ukraina sukūrimas.

Jonas BALNIKAS

(atkelta iš 1 psl.)

Gal nenoras, kad Lietuvos je brėstų piliečių karta, kuriai būtų svarbios tėvų ir protėvių per kančias išsaugotos laisvės ir demokratijos vertybės? Gal pyktis, kad Lietuva keliasi iš dvasinės vergovės ir priespaudos pančių bei imasi kurti brandžią valstybę, kurioje būtų gerbiamas kiekvienas pilietis? Tik taip galiu traktuoti bandymus mūsų jaunimui užkirsti kelius į Sibirą, į vietas, kur kentėjo, kovojo ir žuvo jų tėvai ir seneliai. Neleiskime, kad ši skausminga, tačiau garbinga tautos kančios istorija virstų nauja balta dėme Tėvynės istorijos metraštyje. Tikiu, kad šios istorinės tiesos niekuomet ir niekam nepavyks ištinti nei iš istorijos, nei iš mūsų atminties. Tikiu, kad išsaugosime laisvos šalies laisvų piliečių istoriją ir tēsime ją kilniai ir garbingai,” – Prezidento Valdo Adamkaus žodžius perskaitė visuomeninis patarėjas, buvęs politinis

Visus išjudino skambios Veronikos Povilionienės ir LPKTS jungtinio choro atliekamos dainos

Sąskrydžio dalyviai į ratelius susibūrė pagal tremties ir įkalinimo vietas

kalinys Edmundas Simanaitis.

Europos Parlamento narys prof. Vytautas Landsbergis rango Lietuvos jaunimą savo ateitį kurti čia, Tėvynėje, kad jiaptų dar gražesnė, dar gesnė. LR Seimo narys, Tėvynės sajungos politinių kalinių ir tremtinių frakcijos pirminkinas dr. Povilas Jakučionis, dar syki priminės sovietų genocido aukų skaičius ir dabar Lietuvą kamuojančias piktžaizdes – sovietų okupacijos padarinius, kvietė moralines vertybes grąžinti į mūsų kasdieninį gyvenimą. “Kitaip tauta nebus išlaikusi laisvės ir nepriklasomybės egzamino ir laisvė bus panaudota ne kūrybai, bet griovimui. Tai ir mūsų, mieli partizanai, buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai, pareiga ir kasdieninis darbas.

Naujoji Vyriausybė pažadėjo dirbtį “santarvės ir gerovės vardan, sugrąžinti moralę ir įvalstybės politinį gyvenimą, bet abejonės dėl pažadų nuoširdumo to daryti neleidžia. Mat pusė ministru turi viešai žinomą moralės problemą. Gal dėl to 70 metų aklinai uždarytas Ypatingasis archyvas ir teismai įslaptinga bendradarbiavus su KGB įtariamujų bylas, nors Vidurio ir Rytų Europos valstybės atveria komunistinių režimų slaptųjų tarnybų archyvus, matydamos susitaikymo su praeiti mi ir politinių skandalų pabaigos galimybę.” Seimo narys taip pat išsakė nukentėjusių nuo genocido sveikatos apsaugos, kompensacijų už Rusijoje išdirbtą laiką mokestimo problemas ir palinkė-

jo dar daug prasmingų darbų ir geros sveikatos.

Sąskrydžio dalyvius sveikino ir svečiai iš kaimyninių Baltijos šalių: Latvijos partizanų sąjungos vadės dim. kpt. Stefanis Ojarsas bei Estijos pasipriešinimo sąjungos pirmininkas Chemaras Lajevas. Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio prezidiumo pirmininkas dim. plk. Jonas Čeponis, ai-dint plojimams, linkėjo budėti, nes dar yra daug pavojų, tokiai, kaip pasėta “agurkų” sekla. Apie Lietuvos jaunimo organizacijų siekius ir tikslus, parengtą projektą “Misija Siberia”, į kurį atsiliepė pertūkstantis jaunuolių, pasakojo Lietuvos jaunimo organizacijų tarybos prezidentas Miroslavas Monkevičius bei pakvietė pažiūrėti vaizdinę medžiagą, pa-

Šiltai bendravo po daugelio nesimatymo metų susitikę likimo seserys ir broliai

rvežtą iš pirmosios kelionės po lietuvių tremties vietas Krasnojarsko krašte, pabendrauti su patyrusiaisiais kelionės išpūdžių. Taip pat iš sąskrydžio dalyvius kreipėsi Tarptautinės komisijos nacių ir sovietų okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti direktorių Arnoldas Račinskas ir Krašto apsaugos ministrės valstybės sekretorius Voldemaras Serapinas.

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos pirmininkas Antanas Lukša perskaitė tris rezoliucijas ir kreipimasi į Vyriausybę, sulaukusius sąskrydžio dalyvių pritarimo (“Tremtinyje” spausdiname atskirai), padėkojo prasmingus darbus nuveikusiems LPKTS nariams ir nuoširdu ačiu tarė visiems, padėjusiems surengti ši Lietuvos tremtinių, politinių kalinių ir Laisvės kovos dalyvių sąskrydį: LR Vyriausybei, Kauno apskrities

viršininko administracijai, Raseinių r. savivaldybei ir Ariogalo seniūnijai, Kauno arkivyskupui metropolitui Sigitui Tamkevičiui ir Ariogalo parapijos kunigams, Lietuvos krašto apsaugos ministerijai, LK karinėms oro pajėgoms, Lietuvos šaulių sąjungai, Viešajai įstaigai “Teatro projektais” ir sąskrydžio režisieriu bei vedėjui Petru Venslovui, Ariogalo vidurinės mokyklos bendruomenei, informaciniams rėmėjams: Lietuvos radijui ir televizijai, interneto portalui bernardinai.lt, sąskrydžio ugnies nešėjams – Lietuvos jaunimui, ir visiems nors širdies kertele prisidėjusiems prie renginio organizavimo. “Tikiuosi, kad sąskrydžio ugnis ilgai neišblés ir su Lietuva širdy susitiksime dar ne kartą,” – viltingai sakė LPKTS pirmininkas.

Sodraus Veronikos Povilionienės balso ir jungtinio LPKTS choro atliekama “Už Raseinių, ant Dubysos”, “Sto-

viu aš parimus”, Ovidijaus Vyšniausko dainuojamos širdžiai mielos lietuviškos dainos vilnijo Maironio apdailuotu Dubysos slėniu – daina vo visi, daina visa Lietuva... Klausydami LK karinių oro pajėgų orkestro koncerto, stebėdami senovės baltų karybos klubo “Kovarniai” pasirodymą šnekučiavosi su jaunimu ir tarpusavy džiaugėsi vaikais ir vaikaičiais, pasižadėjo vienas kitam susitikti ir kitąmet buvę norilskiečiai, novosibirskečiai, omskiečiai, tomskiečiai, magadaniečiai, lapteviečiai, krasnajorskiečiai – likimo broliai ir seserys, perėj devynis pragaro vartus, tačiau besiypantys, norintys gyventi, kurti, susitikti, dainuoti ir šių gyvenimo vertybų mokyti kitus.

Dalia
MACIUKEVICIENĖ
Nuotraukos Jolitos
Navickienės

Paskui mylimajį – į Sibirą

Ant stalo senas šeimyninis albumas; Jame – daugybė nuotraukų, menančių skaudžią mūsų šeimos istoriją. Štai senelis – pūstažandis garbanius, prie jo – švelniai ir nedrąsiai prigludusiai močiutė. Skleidžiu albumo lapus... Pageltusiose nuotraukose – ryškūs gyvenimo Sibire vaizdai: darbo, kasdienės buities, retų poilsio valandelių.... Užkalbinu močiutę apie Sibirą, tremtį. Ji ilgai tyli, susimąsciusi žvelgia kažkur pro šalį, galų gale nenoriai atveria graudžią prisiminimų knygą...

Gabrielė Batavičiūtė-Bružienė, mano senelė, 1949-aisiais baigė Kauno mokytojų seminarą ir tais pačiais metais atvyko mokytojauti į Krentingą – mokyti pradinukų. Čia susipažino su Alfonsu Bružu – stambaus ūkininko sūnumi iš Naujosios Ištlyties kaimo (Krentingos r.). Bet jaunatviška meilė ir laimė truko neilgai – jaunuolius persekiojo NKVD darbuotojai: močiutė, inteligenčių, nuolat buvo jų akiratyje, o seneliui buvo iškilęs pavojus būti suimtam. Todėl jis pasitraukė į Latviją. Liepojoje įsidarbino geležies apdirbimo fabrike ir išsinuomojo butą, kad, ištikus bėdai, pas jį galėtų atvykti ir močiutė. 1950-ųjų birželio 26-ąją jie susituokė. Jaunoji Bružienė 1951-aisiais išvyko iš Krentingos į Liepoją pas vyra, tikėdamasi, kad išvengs represijų. Ramus gyvenimas tėsėsi tik pusę metų.

Alfonso ir Gabrielės šeima buvo susekta... 1952 metų sausio 23-iosios naktį pasibeldė į nuomojamą butelį, saugumo darbuotojai nedelsdami išrėžė negailestingą nuosprendį. Tuo metu nāmuose buvo vien senelis. Močiutė viešėjo pas gimines Lietuvoje. Laiko susiruošti davė vos pusę valandos: jis spėjo susidėti tik savo drabužius. Dokumentus iškart paėmė saugumiečiai. Tinkamo kelionei maisto senelis neturėjo. Alfonsas Bružas iš Liepojos buvo atvežtas į Krentingos saugumą, iš ten į Vilniaus–Lentvario geležinkelio stotį; būtent ten jis susitiko savo tėvus – Leoną ir Oną Bružus. Sūnus ir tėvai nuo šiol bus kartu... Lentvario stotyje šurmuliavo didžiulė tremiamų žmonių minia: girdėjosi aimanos, verksmas ir sovietų kareivų keiksmai. 1952-ųjų sausio 25-osios pavakarę ešelonas su tremiamaisiais pajudėjo Sibiro link. 1952-ųjų metų vasario viduryje gyvulinių vagonų ešelonas pasiekė galutinį tikslą – Rešotų geležinkelio stotį, Revučių gyvenvietę Krasno-

jarsko krašte. Tremtiniai buvo apgyvendinti barakuose, kuriuose anksčiau gyveno kaliniai.

Močiutė, gržusi iš Krentingos į Liepoją, senelio jau nerado. Gabriele Bružienė slapstėsi, spėjo išsiregistravoti iš Liepojos ir gržti į Krentingą. Prabėgus mėnesiui niekieno neverčia ma sėdo į keleivinį traukinį ir išvyko paskui mylimajį į Sibirą.

1952-ųjų kovą močiutė atvyko į Revučius. Alfonsui jos atvykimas buvo labai netikėtas. Vyras apsipylė džiaugsmo ašaromis išvydęs mylimą žmoną. O prosenelis Leonas Bružas, močiutės uošvis, tik šyp-

Gabrielė Bružienė (pirmoji iš dešinės) Sibire 1957 m.

Valgykloje dirbusios moterys; pirmoje eilėje antra iš kairės G.Bružienė (1955 m.)

sojosi – tu jis išsi intė, nėši: į Lietuvą, kuriame kuri, le ūtėjimos tremties vietą... Iš močiutės dokumentų tarp piltų buvo atimti. Tremtiniai neturėjo teisės niekur išvykti už gyvenvietės ribų. Vietinė valdžia reikalavo, kad ir močiutė pasirašytų "sutikimą tremčiai". Bet ji nepasidavė. Tai, ir gyveno gyvenvietėje buvo dokumentų...

Senelė tiksliai atsimena, kad gyvenvietė buvo kurta miško kirtavietėje; aplinkui – tik spengianti tyla, neaprēpi-

drabužių, vaistų. Gabrielei pasisekė, nes ji gerai mokėjo rusų kalbą. Iš pradžių dirbo

parduotuvėje pardavėja, o vėliau ją paskyrė valgyklos vedėja ir buhaltere. Valgykloje ji išdirbo iki pat gržimo namo. Senelis Alfonsas taip pat išvengė sunkaus darbo miške. Anot močiutės, jis dirbo "prie geležinkelio", matydavo, kaip sunkiai kaliniai kraudavo rastus į vagonus. Su jais bendrauti buvo griežtai draudžiama...

Sibire žiemą sunkiausia buvo iškirsti stingantį keturių dešimties laipsnių šaltį, o vasarą – mašalų antplūdį. Močiutė pasakoja, kad visi turėjo "namordnikus" – veido dangalą. Kai sukančiodavo mašalai, žmones paguldydavo net į ligoninę. Nuo prasto maisto ir sunkaus darbo žmonės labai nusilpo.

Prabėgus vieneriems metams tremtyje, jaunoji šeima susilaukė pirmagimės Rimutės (1953), vėliau – mano mama Valerijos (1958). Po Stalino mirties gyvenimas palengvėjo. Buvo galima išvažiuoti į kitą gyvenvietę, nusipirkti maisto ar namų apyvokos daiktų. Lietuviai pradėjo auginti gyvulius, gavo žemės bulvėms pasisodinti.

Vis dažniau pasigirdavo kalbų apie gržimą Lietuvon. 1958-aisiais gyvenvietėje, anot močiutės, nebeliko komendantu, kuris prižiūrėjo tremtinius ir neleido jiams niekur išvykti už gyvenvietės ribų. Žmonėms buvo grąžinti dokumentai, ir tie, kurie išgyveno, galėjo gržti namo.

Kai visa Bružų šeima gržo į Lietuvą, Tėvynė jų nelaukė. Prisiregistravoti buvo labai sunku – gržę iš tremties žmonės buvo laikomi antrarušiais, vadinti "banditais", "buozėmis". Per vargus ir ašaras, atradę gerų draugų, galų gale jie prisiregistravo Krentinguje. Močiutė pradėjo dirbti sviesto gamykloje, o senelis įsidarbino Klaipedos geležinkelio ruože – niekas geresnio darbo nenorejo duoti.

...Močiutė nutyla, jai sunku prisiminti tuos, anot jos, iš gyvenimo išbrauktus metus. Savo išgyvenimus ji atveria tik patiem artimiausiems... Geja žiauri, kad ir aš tarp jų. Iškentusi Sibiro pragara, anksčiau netekusi mylimo vyro (senelis Alfonsas mirė 1980 m.), ji

Sveikiname

Žolinės dieną buvusių Kengyro lagerio politinę kalinę, sukilimo dalyvę

Onutę

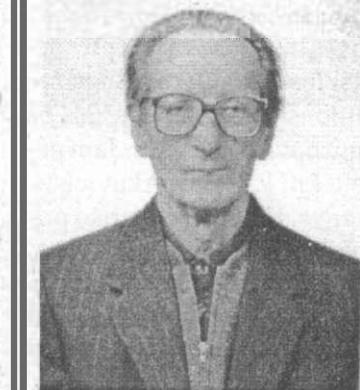
STAUGAITIENĘ sveikiname garbingo 80-ojo gimtadienio progą. Linkime kūrybinių minčių, darbų ir stiprios sveikatos.

Kengyriečiai

* * *

Iškentėjės bolševikų gulagų žiaurumus, buvęs politinis kalinys, Lietuvos kariuomenės kūrėjas savanoris

Henrikas JATAUTIS, žvalus ir kupinas jėgų, rugpjūčio 15 dieną švęs garbingą 80-metį.

Šiam garbiams Lietuvos sūnui linkime geros sveikatos ir prasmingų sumanymų puoselejant ir įtvirtinant Lietuvos neprisklausomybę.

LPKTS Molėtų filialas ir TS PKTF Molėtų skyrius

Gabrielė Bružienė su dukrele Rima Sibire 1953 m.

iki šiol dalija širdies gerumą, žmoniškumą visiems šalia esantiems. Tremtis nepalaužė jos dvasios, tikėjimo Dievu ir žmonėmis.

Ovidijus ŽALYS, Krentingos pranciškonų gimnazijos 2Gb gimnazistas

Pabėgimas iš kalėjimo

Prieš 60 metų, 1946 m. birželio 3 d., su broliu grįždami namo nuo Ventos upės išgirdome padriką šaudymą. Mažeikiuose tuomet mikrorajonu nebuvo, todėl gerai girdėjos, kaip šuviai, čia pritildami, čia vėl sudažnėdami, tolo nuo miesto centro durpyno link.

Kitą dieną sužinojome – išsaugumo kalėjimo pabėgo kaliniai. Apie pabėgimą Mažeikių MGB suraše aktą. Jame pažymėta, kad birželio 3 d. 20 val. 40 min. kalėjimo budintis prižiūrėtojas seržantas Smirnovas vienas būdamas poste atidarė antrą kamerą ir pasiūlė kaliniams Akavickui ir Jablonskiui išnešti išmatų rėčką – „parašą“. Prižiūrėtojas Smirnovas liko koridoriuje prie neuzsklęstos kameros. Sugrižęs Jablonskis koridoriuje griebė Smirnovą už gerklės. Jam padėjo kiti kaliniai: Akavickas, Stanys, Bružas. Jie surišo prižiūrėtojai ir uždarė jį į kamerą. Paėmė raktus, atrakino pirmąją kamerą. Iš budinčiojo kabino paėmė keturis automatus, šautuvą ir naganą. Sugadinę telefono ryšį, trimes grupėmis išėjo iš kalėjimo kiemo Laižuvos, Tirkšlių ir Viešnių kryptimis.

Išgirdusios triukšmą kalinės moterys išlaužė savo kameros duris. Dvi kalinės: K. Latakienė ir Barbora Lukaitė (pastaroji – Ylakių valsč. Vabalių k. ūkininkė), pabėgo. Kalinė mokytoja Bronė Girdvainytė išleido prižiūrėtoją Smirnovą. Jis, išbėgęs į gatvę, pranešė sutikiems stribams apie įvykį. (Nors Girdvainytė padėjo Smirnovui, lagerio neišvengė.)

Aleksas Budžys, senyvo amžiaus, sergantis astma, bėgti negalėjo, tad liko kameroje. Atėjė stribai įsiutę perskélé Budžiui galvą. Budžys vėliau buvo nuteistas 10 metų ir 1950 m. mirė Karagandos lageryje.

Iš viso pabėgo šešiolika vyru ir dvi moterys. Tarp pabėgusių iš Mažeikių kalėjimo buvo K. Žemalis, P. Janušas, P. Repsys, P. Bukauskas, A. Kesminas, Ž. Ozolas. Netrukus trys pabėgėliai buvo sumitai.

Ką pavyko išsiaiškinti apie kitus pabėgusiuosius? Pranas Senkus – Renavo bažnyčios zakristijonas. A. Pušinskas iš Laumių kaimo partizanavo, o 1947 m. legalizavosi. Kazys Dacys, po pabėgimo vadovavęs partizanų būriui, veikusiam Sedos ir Platelių apylinkėse, susirgo ir mirė Jazdauskiskių kaime, jį slapčia naktį palaidojo Valius Paulauskas

Gegrėnų kaime. Valius Paulauskas-Margis, kelio darbininkas Barstyčiuose, kilęs iš Kuliu k., Skuodo r., po pabėgimo taip pat partizanavo ir žuvo 1951 m. Kerių kaime. A. Jablonskis 1954 m. buvo antrą kartą suimtas ir nuteistas 8 m. lagerio. Vacys Stankus-Uosis, g. 1926 m. Skuodo r., buvo vėl areštuotas 1949 m. Panevėžyje, iš lagerio grįžo 1964 m., gyveno Jelgavoje, ten ir mirė 1970 m. Stasys Akavickas, g. 1923 m. Tvaskučių kaime. Pranas Bružas, g. 1917 m. Laumių k., vėl buvo suimtas 1949 m. gegužę.

Antanas Stanys-Želmuo, g. 1926 m. Užbradumės k., Sedos valsč., LLA Sedos kuopos skyrininkas, mokesčių inspekcijos buhalteris, po pabėgimo su vienu likimo draugu patraukė Tirkšlių miestelio link. Perplaukę Ventą slapčia užėjo į ūkininko pirtelę drabužių išsidžiovinti. Pajutę, kad yra supami, išbėgo skirtingo mis kryptimi. Draugą sovietai sugavo, o Antanui pasisekė: užbėgo į vieną sodybą, šeimininkėjį paslėpė, o persekiojantiems kareiviams nurodė klaudingą kryptį. A. Stanys išitraukė į Sedos partizanų būrių. Du kartus buvo sužeistas, žuvus draugams, slapstėsi vienas, 1952 m. legalizavosi. Dirbo melioracijoje buhalteriu, mirė 1996 m. Kaišiadoryse.

1949 m. vasarą pats patekęs į Mažeikių kalėjimo pirmą kamerą, sutikau Praną Bružą, kuris tą lemingają 1946 m. birželio 3-iajį pabėgo iš kalėjimo. Užsimaukšlinęs kepurę, kad nesimatytu kirpta galva, pagelžkele, bėgiais neskubėdamas išsmuko iš miesto. Višą laiką slapstėsi šalia namų, po kelerių metų įsidrąsinęs slapstėsi jau pačiuose namuose, meistravuo. O 1949 m. gegužę pajuto, kad namas apsupatas kariuomenės...

Pranas Bružas apie pabėgimą pasakojo kitaip: esą prižiūrėtojo jie paprašė pridegti cigaretę, tada per langelį sugriebę jį už galvos, atėmę raktus ir atidarę kameros duris.

Iš tardymo eigos tada supratome, kad Bružą leis namo. Jis turėjo puodynę medaus. Kaijam jau liepė susiruošti išeiti su daiktais, mes prašėme, kad medų paliktumums. Žmogus nepatikėjo, kad jį tikrai namo išleidžia, taigi pasilaikė sau tą medų. Parvestas iš tardymo kameros draugas pasakojo matęs Praną jau einantį gatve su puodyne rankoje ir be sargybos.

Albertas RUGINIS

Partizanų šventė Rygoje

Liepos 29 d. Latvijos nacionalinės partizanų sueigos vado dim. kpt. Stefanio Ojaro kvietimu grupė Lietuvos laisvės kovos sajūdžio vadų ir partizanų dalyvavo Rygoje įvykusiam Latvijos laisvės kovotojų ir rėmėjų suėjime. Po daugelio metų kuklių suėjimų jau antrus metus pagerbiant partizanus dalyvauja ir Latvijos kariai, šventės dalyviai padeda gėlių ir vainikų prie Laisvės paminklo Rygos centre. Latvijos buities muziejuje veikiančioje XVII a. bažnytėlėje meldémės už gyvusius ir žuvusiuosius. Prie senųjų muziejaus pastatų ilgai skambėjo dainos ir kalbos – ten suvažiavo Laisvės kovotojai ir rėmėjai iš visos Latvijos. Beje, Latvijoje partizaninis pasipriešinimas buvo daug silpnėnis nei Lietuvoje – kovojo apie 22 tūkst. partizanų, šiandien gyvų telikę apie šimtas, daugiau likę rėmėjų ir ryšininkų.

Latvių kovotojus pasveikino ir žuvusiuosius pagerbė Estijos ir Lietuvos partizanų atstovai. Susirinkusiuosius sveikino keturi Latvijos Seimo nariai, Laisvės kovų dalyviai. Už nuopelnus kovojant ir atkuritant Nacionalinę partizanų organizaciją Latvijos Seimo nariai dim. kpt. Stefanui Ojarsui įteikė valstybinę Lat-

Latvijos partizanų minėjime plazdeno trijų Baltijos šalių valstybinės vėliavos

Latvijos partizanų pagerbė Lietuvos laisvės kovotojai
vėliavą, o Lietuvos laisvės kovos sajūdžio prezidiumo pirmininkas dim. plk. J. Čeponis ir stabo viršininkas dim. mjr. V. Balsys įteikė Lietuvos partizanų žvaigždę.

Po 59 metų

1947 m. liepos 27 d. Anykščių r. Traupio miestelyje per Šv. Onos atlaidus į Pučinskų sodybą atėjo du jauni partizanai. Manoma, kad juos įskundė Karčiauskas. Netrukus pasirodė arčiausiai dislokuoti Raguvos garnizonu kariai. Stribai stoti į atvirą kovą su partizanais vengdavo. Jiems sovietų okupantai paskyrė vykdyti šuns – pėdseki, skundiko vaidmenį. Pavakaryje sodyba jau buvo apsupinta. Prasidėjo susišaudymas, sovietai reikalavo partizanų pasiduoti. Narsūspartizanai gynėsi ir krito nelygioje kovoje – Albinas Sauliūnas, nenorėdamas pasiduoti ir išvengti Gulago pragaro, garbingai žuvovo, Kleopas Timinskas, sviedės granatą į sovietų karius, bandė prasiveržti iš apsuptyties, bet prieš kulką jį pakarto kime. Jų kūnus išvežė į Raguvą ir užkasė Melinko pelkynuo-

Ilgus metus apie šią tragediją buvo nutylima. Tik drąsesni traupiečiai prasitarėdavo apie partizanų kovas, Pučinskų šeimos dramą ir kitus pasipriešinimo laikotar-

A. Bimberienės, kunigo A. Keinos, P. Kulvinsko, žodžius keitė trijų daininkų atliekamos liaudies melodijos, partizanų dainos. Renginyje dalyvavo Veronika ir Jadviga Timinskaitės, penkių žuvusių brolių Sauliūnų sesuo Genė Baltrūnienė, kiti giminės, artimieji, svečiai.

Paminklo priekyje juodo granito plokštėje iškalti šie žodžiai: „Už už Lietuvos laisvę 1947 m. 07 28, Albinas Sauliūnas-Saulėgrąža gim. 1926 m., Kleopas Timinskas-Maras gim. 1928 m.“ (Plokštėje iškalta neteisinga data. Tikroji – 1947 m. liepos 27 d.)

Šių partizanų vardai taip pat yra įrašyti bendrame paminkle visiems čia užkastiems Raguvos valsčiuje žuvusiems atminti: Albinas Sauliūnas gimė 1927 m. Prienų k. Priklaušė Vyčio apyg. Žaibo būriui; Kleopas Timinskas gimė 1928 m. Viškonyse. Kovojo Vyčio apyg. Žilio-Žaibo būryje. Rašė dienoraštį, eileraščius.

„... Kas trokšta būt laisvas, neturi kartoti: – Gana! Negaliu! Per sunku! Geriau jau akimirką saule žeruoti, / Nei degti žibintu menku...“

(keliamas į 7 psl.)

2006 m. rugpjūčio 10 d.

TREMINTINYS

Nr. 31 (716)

7

(atkelta iš 6 psl.)

Poezijos žodžiai, K. Timinsko parašyti rūšioje kasdienybėje iš krauju pasruvusios širdies, – kaip kelrodė mums.

Pučinskų kaimyno kieme ant baltomis staltiesėmis padengtų ir kukliomis vaišėmis nukrautų stalų susėdo artimiausi kaimynai, giminės, šio paminklo sukūrimo iniciatorius P. Kulvinas, rėmėjas ir statytojas V. Bražinskas, svečiai. O kur seniūnijos atstovai? Kur išskrido jaunimas? I kokias pilietines vertėbes persiorientavo pedagogai?

Ačiū Jums, Povilai Kulvinas ir Vytautai Bražinskas, už svarbūjį nesavanaudišką indėlį įamžinant narsius Traupio piliecius.

Jonas LUKŠE
Autoriaus nuotr.

Prie paminklo iš dešinės stovi: Jadviga Timinskaitė-Radzevičienė ir Regina Encerytė

Skelbimai

Rugpjūčio 12 d. Šv. Juozapo Darbininko bažnyčioje, Klaidėjoje (Smiltelės g. 27), populiariant rezistencijos ir tremties laikotarpio dainas bei pagerbiant Laisvės kovotojus, susitiks Vakarų regiono buvusių politinių kalinių ir tremtinių chorai. 14.30 val. šv. Mišios, 15.30 val. koncertas. Susutikimo metu Nijolė Ambrazaitytė pristatys savo knygą "Virš mūsų poliarinė pašvaistė".

Kviečiame dalyvauti.

Rugpjūčio 19 d. Plateliuose įvyks LLA 65-mečio paminėjimas. 10 val. dalyvių atvykimas prie Platelių bažnyčios. 10.30 val. pamaldos Platelių bažnyčioje. 11.30 val. eisena prie paminklo Lietuvos laisvės armijai. 12.15–13.30 val. iškilmingas LLA 65-mečio minėjimas. 14 val. šventės renginiai prie jachtklubo, koncertas (esant nepalankiam orui koncertas ir geugužinė įvyks Platelių kultūros namuose).

Dėmesio! Pageidaujantiesiems atvykti anksčiau maitinimas įrakytas užsakomi iš anksto. Teirautis tel. 8 615 41 803, 3 615 66 273.

Rugpjūčio 19 d. kviečiame į novostroikiečių – į Čeremchovo miško pramonės ūkį (liespromchozą) ištremtuju susitikimą Biržuose. 13 val. renkamės geležinkelio stotyje, prie koplytstulpio tremtiniam atminti. Vėliau – popietė su atsivežtomis vaišėmis. Bus galima įsigyti knygą "Ešelonas 97-906".

Informuojame

Knygų tremties ir rezistencijos tematika galite įsigyti LPKTS būstinės knygynelyje, Kaune, Laisvės al. 39.

Apsilankyt malonai kviečia Elvyda Čaplikienė

Po 59 metų

ILSĖKITĖS RAMYBĖJE

Kazys Rakauskas 1931–2006

Gyveno Radviliškio r. Alksnupių k. vienkiemyje. 1951 m. už paramą partizanams stėvė buvo ištremtas į Irkutsko sr. Zalario r. Troicko k. 1958 m. šeima grįžo į Lietuvą. Apsigynė Alksnupių k. Dirbo kolukyje mechanizatoriumi. Sukūrė šeimą, užaugino sūnų ir dukterį. Aktyviai dalyvavo Sajūdžio ir LPKTS veikloje.

Palaidotas Radviliškio kapinėse.
Užjaučiame žmoną, dukterį su šeima, sūnaus našlę ir vaikaitę, giminės bei artimuosius.

LPKTS Radviliškio skyrius

Jonas Rudys 1928–2006

Gimė Girdvainių k., Plungės r. Buvo aktyvus, pareigingas kovotojas už Lietuvos laisvę, dėl to nukentėjęs – buvo įkalintas. Dalyvavo Kretingos kultūros centro buvusių tremtinių ir politinių kalinių chore "Atminties versmė". Iki pensijos dirbo vairuotoju. Užjaučiame šeimą ir artimuosius.

LPKTS Kretingos filialas ir choros "Atminties versmė"

Zenonas Stankevičius 1933–2006

Gimė ir augo Vilkaviškio aps. Keturių valsč. Vidgirių kaimo valstiečių šeimoje. Eidamas 15-uosius metus ištraukė į kovą prieš okupantą. Tapo Tauro apyg. Vytauto rinkt. partizanų ryšininku. 1948 m. suimtas ir nuteistas dešimčiai metų. Kalėjo Mordovijos ir Omsko srities lageriuose. Į Lietuvą grįžo 1955 m. Dirbo Marijampolės maisto pramonės automatu ir kitose gamyklose suvirintoju. 1962 m. vedė. Kartu su žmona užaugino dukterį ir sūnų. Buvo aktyvus kovotojas už Lietuvos nepriklausomybės atkūrimą.

Palaidotas naujosiose Marijampolės kapinėse.
Nuoširdžiai užjaučiame žmoną, vaikus ir artimuosius.

LPKTS Marijampolės filialas

Stasys Dulinskas 1927–2006

Gimė Kaišiadorių aps. Žaslių valsč. Veršuklių kaimo. Baigės geležinkelinių mokyklą dirbo Rūdiškių geležinkelio stotyje budėtoju. Areštuotas 1948 m. darbo vietėje. Kalėjo Komsomolsko srities lageriuose. 1990 m. LR Aukščiausiojo Teismo reabilituotas. Gyvendamas ir dirbdamas Elektrėnuose sukūrė šeimą, dalyvavo įvairių organizacijų: LPKTS, LPKS, Lietuvos šaulių sąjungos, veikloje.

Palaidotas Elektrėnų kapinėse.

Užjaučiame artimuosius.

LPKS Elektrėnų skyrius

Apolonija Juknevičiutė-Savčenko 1925–2006

Gimė Purvėnų k., Švenčionių r., valstiečių šeimoje. Vaikai anksti liko našlaičiais. 1945 m. motina su vaikais ištremta į Jusvos r. Permės sr. 1946 m. šeima slaptai grįžo į Lietuvą. 1948 m. Apolonija suimta, kalinta Vilniuje. 1949 m. Ypatingojo pasitarimo nuteista trejiems metams, išvežta į Vorkutos lagerį. 1952 m. ištremta į Jusvos r., Permės sr. Tremtyje ištakėjo. 1960 m. šeima grįžo į Lietuvą. Apsigynė Lentvaryje. Užaugino sūnų ir dukterį.

Palaidota Lentvario kapinėse.

Užjaučiame artimuosius.

LPKTS Lentvario filialas

SL289

Redaktorė - Jolita Navickienė
Redakcija: Aušra Šuopytė,

Dalia Maciukevičienė,
Vesta Milerienė

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204, faksas (8 37) 323 214
El. paštas: tremtinys@erdves.lt , LPKTS puslapis internete: <http://www.lpkts.lt>
Spausdino AB "Aušros" spaustuvė, Vytauto pr.25, Kaunas.
Offsetinė spauda 2 sp. lankai. Tiražas 3840. Užs. Nr.1363

Kaina 1,20 Lt